III. PHẨM NGƯỜI
(*PUGGALAVAGGA*)

I. KINH SAVIṬṬHA (*Samiddhasutta*)[17] (*A*. I. 118)

21. Như vầy tôi nghe.

Một thời, Thế Tôn trú ở Sāvatthi, tại Jetavana, vườn ông Anāthapiṇḍika. Rồi Tôn giả Saviṭṭha[18] và Tôn giả Mahākoṭṭhika đi đến Tôn giả Sāriputta; sau khi đến, nói lên với Tôn giả những lời chào đón hỏi thăm; sau khi nói lên những lời chào đón hỏi thăm thân hữu, liền ngồi xuống một bên. Tôn giả Sāriputta nói với Tôn giả Saviṭṭha đang ngồi một bên:

– Có ba hạng người này, này Hiền giả Saviṭṭha, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, này Hiền giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, này Hiền giả, hạng người nào Hiền giả chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn?

– Có ba hạng người này, thưa Hiền giả Sāriputta, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, này Hiền giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, thưa Hiền giả, hạng người Tín giải, hạng người này tôi chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn. Vì cớ sao? Vì rằng, thưa Hiền giả, với hạng người này, tín căn được tăng thượng.

Rồi Tôn giả Sāriputta nói với Tôn giả Mahākoṭṭhika:

– Có ba hạng người này, này Hiền giả Koṭṭhika, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, này Hiền giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, này Hiền giả, hạng người nào Hiền giả chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn?

– Có ba hạng người này, thưa Hiền giả Sāriputta, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, thưa Hiền giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, thưa Hiền giả, hạng người Thân chứng, hạng người này tôi chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn. Vì cớ sao? Vì rằng, thưa Hiền giả, với hạng người này, định căn được tăng thượng.

Rồi Tôn giả Mahākoṭṭhika thưa với Tôn giả Sāriputta:

– Có ba hạng người này, thưa Hiền giả Sāriputta, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, thưa Hiền

---

[17] Bản tiếng Anh của PTS: *Testifying with Body*, nghĩa là *Chứng thực với thân*.

[18] Bản Tích Lan, Thái Lan, Campuchia và PTS viết Saviṭṭha.

giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, thưa Hiền giả, hạng người nào Hiền giả chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn?

– Có ba hạng người này, này Hiền giả Koṭṭhika, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Thân chứng, Kiến chí và Tín giải. Ba hạng người này, này Hiền giả, có mặt, xuất hiện ở đời. Trong ba hạng người này, này Hiền giả, hạng người Kiến chí, hạng người này tôi chấp nhận là hy hữu hơn, là thù diệu hơn. Vì cớ sao? Vì rằng, này Hiền giả, với hạng người này, tuệ căn được tăng thượng.

Rồi Tôn giả Sāriputta nói với Tôn giả Saviṭṭha và Tôn giả Mahākoṭṭhika như sau:

– Này các Hiền giả, tất cả chúng ta đã trả lời tùy theo biện tài của mình. Này các Hiền giả, chúng ta hãy đi đến Thế Tôn; sau khi đến, chúng ta sẽ hỏi Thế Tôn về ý nghĩa này. Thế Tôn trả lời như thế nào, chúng ta hãy như vậy thọ trì.

– Vâng, thưa Hiền giả.

Tôn giả Saviṭṭha và Tôn giả Mahākoṭṭhika vâng đáp Tôn giả Sāriputta. Rồi Tôn giả Sāriputta, Tôn giả Saviṭṭha và Tôn giả Mahākoṭṭhika đi đến Thế Tôn; sau khi đến, đảnh lễ Thế Tôn rồi ngồi xuống một bên. Ngồi xuống một bên, Tôn giả Sāriputta thuật lại với Thế Tôn tất cả câu chuyện đã xảy ra với Tôn giả Saviṭṭha và Tôn giả Mahākoṭṭhika.

– Ở đây, này Sāriputta, thật không dễ gì để trả lời một chiều là hạng người nào hy hữu hơn, thù diệu hơn trong ba hạng người đó. Sự kiện này xảy ra, này Sāriputta, hạng người Tín giải là hạng người đang hướng đến A-la-hán, hạng người Thân chứng là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai, và hạng người Kiến chí là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai.

Ở đây, này Sāriputta, thật không dễ gì để trả lời một chiều là hạng người nào hy hữu hơn, thù diệu hơn trong ba hạng người đó. Sự kiện này xảy ra, này Sāriputta, hạng người Thân chứng là hạng người đang hướng đến A-la-hán, hạng người Tín giải là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai, và hạng người Kiến chí là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai.

Ở đây, này Sāriputta, thật không dễ gì để trả lời một chiều là hạng người nào hy hữu hơn, thù diệu hơn trong ba hạng người đó. Sự kiện này xảy ra, này Sāriputta, hạng người Kiến chí là hạng người đang hướng đến A-la-hán, hạng người Tín giải là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai, còn hạng người Thân chứng là hạng người Nhất Lai hay Bất Lai.

Ở đây, này Sāriputta, thật không dễ gì để trả lời một chiều rằng hạng người nào là hy hữu hơn và thù diệu hơn trong ba hạng người đó.

II. KINH BỆNH (*Gilānasutta*) (*A.* I. 120)

22. Có ba hạng người bệnh, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba?

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người bệnh, dầu có được các món ăn thích hợp hay không được các món ăn thích hợp; dầu có được các thuốc men thích

hợp hay không được các thuốc men thích hợp; dầu có được sự chăm sóc thích đáng hay không được sự chăm sóc thích đáng vẫn không được bình phục, khỏi chứng bệnh ấy.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người bệnh, dầu có được các món ăn thích hợp hay không được các món ăn thích hợp; dầu có được các thuốc men thích hợp hay không được các thuốc men thích hợp; dầu có được sự chăm sóc thích đáng hay không được sự chăm sóc thích đáng vẫn được bình phục từ chứng bệnh ấy.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người bệnh, có được các món ăn thích hợp, không phải không được; có các thuốc men thích hợp, không phải không được; có được sự chăm sóc thích đáng, không phải không được, được bình phục từ chứng bệnh ấy.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, hạng người bệnh này, có được các món ăn thích hợp, không phải không được; có được các thuốc men thích hợp, không phải không được; có được sự chăm sóc thích đáng, không phải không được, được bình phục khỏi chứng bệnh ấy. Chính do duyên với hạng người bệnh này, này các Tỷ-kheo, các món ăn [thích hợp] với người bệnh đã được chấp thuận; các thuốc men [thích hợp] với người bệnh đã được chấp thuận; sự chăm sóc [thích đáng] với người bệnh đã được chấp thuận. Chính do duyên với hạng người bệnh này, này các Tỷ-kheo, các người bệnh khác cần phải được chăm sóc như vậy.

Ba hạng người bệnh này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, có ba hạng người này, có mặt, xuất hiện ở đời, có thể so sánh với ba hạng người bệnh này. Thế nào là ba?

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người được thấy Như Lai hay không được thấy Như Lai; được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày hay không được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, không có đi vào tánh quyết định, tánh chơn chánh đối với các thiện pháp.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người được thấy Như Lai hay không được thấy Như Lai; được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày hay không được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, đi vào tánh quyết định, tánh chơn chánh đối với các thiện pháp.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người được thấy Như Lai, không phải không được thấy Như Lai; được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, không phải không được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, đi vào tánh quyết định, tánh chơn chánh đối với các thiện pháp.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, hạng người này, được thấy Như Lai, không phải không được thấy Như Lai; được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, không phải không được nghe Pháp và Luật do Như Lai trình bày, đi vào tánh quyết định, tánh chơn chánh đối với các thiện pháp. Chính do duyên hạng người này, này các Tỷ-kheo, thuyết pháp được chấp nhận; và chính do duyên hạng người này, này các Tỷ-kheo, pháp được thuyết giảng cho các người khác.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời, có thể so sánh với ba hạng người bệnh.

III. KINH CÁC HÀNH (*Saṅkhārasutta*)[19] (*A.* I. 122)

23. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba?

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người chất chứa thân hành có não hại, chất chứa khẩu hành có não hại, chất chứa ý hành có não hại. Sau khi chất chứa thân hành có não hại, chất chứa khẩu hành có não hại, chất chứa ý hành có não hại, người ấy sanh trong thế giới có não hại. Vì phải sanh trong thế giới có não hại, người ấy cảm giác các cảm xúc có não hại. Do cảm giác các cảm xúc có não hại, người ấy cảm giác các cảm thọ có não hại, nhất hướng đau khổ như các chúng sanh ở trong địa ngục.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người chất chứa thân hành không có não hại, chất chứa khẩu hành không có não hại, chất chứa ý hành không có não hại. Sau khi chất chứa thân hành không có não hại, chất chứa khẩu hành không có não hại, chất chứa ý hành không có não hại, người ấy được sanh trong thế giới không có não hại. Được sanh trong thế giới không có não hại, người ấy cảm giác các cảm xúc không có não hại. Do cảm giác các cảm xúc không có não hại, người ấy cảm giác các cảm thọ không có não hại, nhất hướng lạc như chư thiên ở Biến Tịnh thiên.

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người chất chứa thân hành có não hại và không có não hại, chất chứa khẩu hành có não hại và không có não hại, chất chứa ý hành có não hại và không có não hại. Sau khi chất chứa thân hành có não hại và không có não hại, chất chứa khẩu hành có não hại và không có não hại, sau khi chất chứa ý hành có não hại và không có não hại, người ấy được sanh vào thế giới có não hại và không có não hại. Được sanh vào thế giới có não hại và không có não hại, người ấy cảm giác các cảm xúc có não hại và không có não hại. Do cảm giác các cảm xúc có não hại và không có não hại, người ấy cảm giác các cảm thọ có não hại và không có não hại, xen lẫn lạc và khổ, ví như loài người, một loại chư thiên và một loại sanh trong đọa xứ.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

IV. KINH NHIỀU LỢI ÍCH (*Bahukārasutta*) (*A.* I. 123)

24. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, làm nhiều lợi ích cho người khác. Thế nào là ba?

Do người nào, này các Tỷ-kheo, có người được quy y Phật, quy y Pháp, quy y Tăng, người ấy là hạng người làm lợi ích nhiều cho người kia. Đây là hạng người làm lợi ích nhiều cho người khác.

Lại nữa, này các Tỷ-kheo, do người này, người khác rõ biết: "Đây là khổ",

[19] Bản tiếng Anh của PTS: *Accumulation*, nghĩa là *Chất chứa*.

rõ biết: "Đây là khổ tập", rõ biết: "Đây là khổ diệt", rõ biết: "Đây là con đường đưa đến khổ diệt", người ấy là hạng người làm lợi ích nhiều cho người kia. Đây là hạng người làm lợi ích nhiều cho người khác.

Lại nữa, này các Tỷ-kheo, do người này, người khác đoạn trừ các lậu hoặc, ngay trong hiện tại với thắng trí, tự mình chứng ngộ, chứng đạt và an trú Vô lậu tâm giải thoát, Tuệ giải thoát. Đây là hạng người làm lợi ích nhiều cho người khác.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, làm lợi ích nhiều cho người khác. Ta nói rằng không có một người nào khác làm lợi ích nhiều hơn cho người khác bằng ba hạng người này. Ta nói rằng một người không thể khéo trả ơn cho ba hạng người này như đảnh lễ, đứng dậy, chắp tay, hành động thân thiện, bố thí các vật dụng như y, đồ ăn khất thực, sàng tọa, thuốc trị bệnh.

V. KINH VÍ DỤ KIM CANG (*Vajirūpamasutta*)[20] (*A.* I. 123)

25. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Hạng người với tâm được ví dụ như vết thương, với tâm được ví dụ như chớp sáng, với tâm được ví dụ như kim cang.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người với tâm được ví dụ như vết thương? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người phẫn nộ, nhiều hiềm hận. Dù chỉ bị nói chút ít, người ấy cũng tức tối, phẫn nộ, sân hận, sừng sộ; người ấy biểu lộ sự phẫn nộ, sân hận và bực tức. Ví như một vết thương đang làm mủ, nếu bị cây gậy hay miếng sành đánh phải, liền chảy mủ nhiều hơn; cũng vậy, này các Tỷ-kheo, ở đây có người phẫn nộ, nhiều hiềm hận. Dù chỉ bị nói chút ít, người ấy cũng tức tối, phẫn nộ, sân hận, sừng sộ; người ấy biểu lộ sự phẫn nộ, sân hận và bực tức. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với tâm được ví dụ như vết thương.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người với tâm được ví dụ như chớp sáng? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người như thật rõ biết: "Đây là khổ", như thật rõ biết: "Đây là khổ tập", như thật rõ biết: "Đây là khổ diệt", như thật rõ biết: "Đây là con đường đưa đến khổ diệt." Ví như một người có mắt thấy các sắc trong đêm tối tăm mù mịt khi có chớp sáng; cũng vậy, này các Tỷ-kheo, ở đây có người như thật rõ biết: "Đây là khổ", như thật rõ biết: "Đây là khổ tập", như thật rõ biết: "Đây là khổ diệt", như thật rõ biết: "Đây là con đường đưa đến khổ diệt." Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với tâm được ví dụ như chớp sáng.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người với tâm được ví dụ như kim cang? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người nhờ đoạn tận các lậu hoặc, ngay trong hiện tại, tự mình với thắng trí chứng ngộ, chứng đạt và an trú Vô lậu tâm giải thoát, Tuệ giải thoát. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với tâm được ví dụ như kim cang.

---

[20] Bản tiếng Anh của PTS: *The Open Sore*, nghĩa là *Vết thương làm mủ*. Xem *Pug.* 30; *PugA.* 212.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

VI. KINH CẦN PHẢI THÂN CẬN (*Sevitabbasutta*)[21] (*A.* I. 124)

26. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Có hạng người, này các Tỷ-kheo, không nên gần gũi, không nên sống chung, không nên hầu hạ cúng dường; có hạng người, này các Tỷ-kheo, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường; có hạng người, này các Tỷ-kheo, sau khi cung kính, tôn trọng, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người không nên gần gũi, không nên sống chung, không nên hầu hạ cúng dường? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người thấp kém về giới, định, tuệ. Hạng người như vậy, này các Tỷ-kheo, không nên gần gũi, không nên sống chung, không nên hầu hạ cúng dường, trừ khi vì lòng thương tưởng, vì lòng từ mẫn.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đồng đẳng [với mình] về giới, định, tuệ. Hạng người như vậy, này các Tỷ-kheo, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường. Vì cớ sao? Với ý nghĩ: "[Cả hai] thiện xảo về giới, câu chuyện của chúng ta sẽ thuộc về giới, được diễn tiến [lợi ích] cho cả hai chúng ta và sẽ làm cho hai chúng ta được an lạc; [cả hai] thiện xảo về định, câu chuyện của chúng ta sẽ thuộc về định, được diễn tiến [lợi ích] cho cả hai chúng ta và sẽ làm cho hai chúng ta được an lạc; [cả hai] thiện xảo về tuệ, câu chuyện của chúng ta sẽ thuộc về tuệ, được diễn tiến [lợi ích] cho cả hai chúng ta và sẽ làm cho hai chúng ta được an lạc", cho nên với hạng người như vậy, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người sau khi cung kính, tôn trọng, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người thù thắng về giới, định, tuệ. Hạng người ấy, này các Tỷ-kheo, sau khi cung kính, tôn trọng, cần phải gần gũi, cần phải sống chung, cần phải hầu hạ cúng dường. Vì cớ sao? Với ý nghĩ: "Như vậy, nếu giới chưa đầy đủ, ta sẽ làm cho đầy đủ; hay nếu giới được đầy đủ, ta sẽ hỗ trợ thêm cho chỗ này chỗ kia với trí tuệ. Hay nếu định chưa đầy đủ, ta sẽ làm cho đầy đủ; hay nếu định được đầy đủ, ta sẽ hỗ trợ thêm cho chỗ này chỗ kia với trí tuệ. Hay nếu tuệ chưa đầy đủ, ta sẽ làm cho đầy đủ; hay nếu tuệ được đầy đủ, ta sẽ hỗ trợ thêm cho chỗ này chỗ kia với trí tuệ", cho nên, với hạng người như vậy, sau khi cung kính, tôn trọng, nên gần gũi, nên sống chung, nên hầu hạ cúng dường.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

Người gần kẻ hạ liệt,
Rồi cũng bị hạ liệt.

---

[21] Xem *Pug.* 35.

Thân cận người đồng đẳng,
Được khỏi bị thối đọa.
Ai gần bậc Thù thắng,
Mau chóng được thăng tiến.
Do vậy hãy sống chung,
Bậc ưu thắng hơn mình.

VII. KINH ĐÁNG GHÊ TỞM (*Jigucchitabbasutta*) (*A.* I. 126)

27. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Có hạng người đáng ghê tởm, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường. Có hạng người, này các Tỷ-kheo, cần phải nhìn một cách thản nhiên, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường. Có hạng người, này các Tỷ-kheo, cần phải gần gũi, cần phải sống chung, cần phải hầu hạ cúng dường.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người đáng ghê tởm, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người ác giới, tính tình độc ác, sở hành bất tịnh, có những hành vi che đậy, không phải là Sa-môn nhưng hiện tướng Sa-môn, không sống Phạm hạnh nhưng hiện tướng có Phạm hạnh, nội tâm hôi hám, đầy những tham dục, tánh tình bất tịnh. Hạng người như vậy, này các Tỷ-kheo, đáng ghê tởm, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường. Vì cớ sao? Vì rằng, dầu không thuận theo một chút nào tri kiến của người như vậy, nhưng tiếng xấu bị đồn xa về người ấy là có bạn ác, có bằng hữu ác, là tôn sùng kẻ ác. Ví như, này các Tỷ-kheo, một con rắn đi vào trong đống phân, dầu nó không cắn ai nhưng cũng bị [đống phân] làm cho ô uế. Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, dầu không thuận theo một chút nào tri kiến của người như vậy, nhưng tiếng xấu bị đồn xa về người ấy là có bạn ác, có bằng hữu ác, là tôn sùng kẻ ác. Cho nên, hạng người như vậy đáng ghê tởm, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người cần phải nhìn một cách thản nhiên, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người phẫn nộ, nhiều hiềm hận, dầu có bị nói chút ít cũng tức tối, phẫn nộ, sân hận, sừng sộ, hiện rõ phẫn nộ, sân hận và bực tức. Ví như, này các Tỷ-kheo, một vết thương làm mủ, nếu bị cây gậy hay mảnh sành đánh phải, thời chảy mủ ra nhiều hơn. Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, có hạng người phẫn nộ, nhiều hiềm hận, dầu có bị nói chút ít cũng tức tối, phẫn nộ, sân hận, sừng sộ, hiện rõ phẫn nộ, sân hận và bực tức. Ví như, này các Tỷ-kheo, một que lửa bằng gỗ tinduka, nếu bị cây gậy hay mảnh sành đánh phải, thời xịt lửa, xịt khói ra nhiều hơn. Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, có hạng người phẫn nộ, nhiều hiềm hận, dầu có bị nói chút ít cũng tức tối, phẫn nộ, sân hận, sừng sộ, hiện rõ phẫn nộ, sân hận và bực tức. Ví như, này các Tỷ-kheo, một hố phân được cây gậy hay mảnh sành quật vào, thời mùi

hôi thối lại càng nhiều hơn. Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, có hạng người phẫn nộ, sân hận và bực tức. Hạng người như vậy, này các Tỷ-kheo, cần phải nhìn với cặp mắt thản nhiên, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường. Vì cớ sao? Vì nghĩ rằng: "Người ấy có thể nhục mạ ta. Người ấy có thể chửi mắng ta. Người ấy có thể làm hại ta." Cho nên, hạng người như vậy cần phải nhìn một cách thản nhiên, không cần phải gần gũi, không cần phải sống chung, không cần phải hầu hạ cúng dường.

Và như thế nào, này các Tỷ-kheo, là hạng người cần phải gần gũi, cần phải sống chung, cần phải hầu hạ cúng dường?

Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người giữ giới, tánh tình hiền thiện. Người như vậy, này các Tỷ-kheo, cần phải gần gũi, cần phải sống chung, cần phải hầu hạ cúng dường. Vì cớ sao? Vì rằng, dầu không thuận theo chút nào tri kiến của người như vậy, nhưng tiếng tốt được đồn xa về người ấy là có bạn lành, là có bằng hữu lành, là tôn sùng kẻ lành. Cho nên, hạng người như vậy, cần phải gần gũi, cần phải sống chung, cần phải hầu hạ cúng dường.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

Người gần kẻ hạ liệt,
Rồi cũng bị hạ liệt.
Thân cận người đồng đẳng,
Được khỏi bị thối đọa.
Ai gần bậc Thù thắng,
Mau chóng được thăng tiến.
Do vậy hãy sống chung,
Bậc ưu thắng hơn mình.

VIII. KINH NGƯỜI NÓI NHƯ PHÂN (*Gūthabhāṇīsutta*)[22] (*A.* I. 127)

28. Có ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Hạng người nói như phân, hạng người nói như hoa, hạng người nói như mật.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người nói như phân? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người khi đi vào hội trường, hay đi vào hội chúng, hay khi đi đến giữa các người bà con, hay khi đi đến giữa các người đồng một tổ hợp, hay đi đến giữa cung vua, hay bị dẫn đi như là người làm chứng, được nói: "Ngươi biết gì, hãy nói lên." Người ấy không biết, nói rằng: "Tôi có biết"; có biết, nói rằng: "Tôi không biết"; không thấy, nói rằng: "Tôi có thấy"; có thấy, nói rằng: "Tôi không thấy." Do vì mình hay vì người, hay vì một vài lợi vật nhỏ mà cố ý nói láo, người như vậy, này các Tỷ-kheo, được gọi là người nói như phân.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người nói như hoa? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người khi đi vào hội trường, hay khi đi vào hội chúng, hay khi đi đến giữa các người bà con, hay khi đi đến giữa các người đồng một tổ hợp, hay

[22] Bản tiếng Anh của PTS: *Fair-Spoken*, nghĩa là *Nói như hoa*.

đi đến giữa cung vua, hay bị dẫn đi như là người làm chứng, được nói: "Ngươi biết gì, hãy nói lên." Người ấy không biết, nói rằng: "Tôi không biết"; có biết, nói rằng: "Tôi có biết"; không thấy, nói rằng: "Tôi không thấy"; có thấy, nói rằng: "Tôi có thấy." Không vì mình hay vì người, hay vì một vài lợi vật nhỏ mà cố ý nói láo, người như vậy, này các Tỷ-kheo, được gọi là người nói như hoa.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người nói như mật? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người đoạn tận ác ngữ, từ bỏ lời nói ác ngữ. Lời nói của người ấy không hại, tai ưa nghe, khả ái, đi thẳng đến tâm, lễ độ, được nhiều người ưa thích, được nhiều người thích ý, người ấy nói những lời như vậy. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người nói như mật.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

IX. KINH MÙ LÒA (*Andhasutta*)[23] (*A*. I. 128)

29. Ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Người mù, người có một mắt, người có hai mắt.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là người mù? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người không có mắt để có thể với mắt như vậy, thâu hoạch được tài sản chưa được thâu hoạch hay làm cho tăng trưởng tài sản đã được thâu hoạch; không có mắt để có thể với mắt như vậy, biết được pháp thiện và pháp bất thiện, có tội và không tội, pháp liệt và thắng, pháp thuộc thành phần đen và trắng. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người mù.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người có một mắt? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người có mắt để có thể với mắt như vậy, thâu hoạch được tài sản chưa được thâu hoạch hay làm cho tăng trưởng tài sản đã được thâu hoạch; không có mắt để có thể với mắt như vậy, biết được pháp thiện và pháp bất thiện, có tội và không tội, pháp liệt và thắng, pháp thuộc thành phần đen và trắng. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người có một mắt.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người có hai mắt? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có người có mắt để có thể với mắt như vậy, thâu hoạch được tài sản chưa được thâu hoạch hay làm cho tăng trưởng tài sản đã được thâu hoạch; có mắt để có thể với mắt như vậy, biết được pháp thiện và pháp bất thiện, có tội và không tội, pháp liệt và thắng, pháp thuộc thành phần đen và trắng. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người có hai mắt.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

Kẻ mù, mắt bị hư,
Cả hai[24] đều bất hạnh,
Vừa không được tài sản,
Vừa công đức không làm.

---

[23] Xem *Pug*. 30.

[24] *A*. II. 220: *Ubhayattha kaliggāhoti idhaloke ca paraloke cāti ubhayasmimpi aparaddhaggāho, parājayaggāho hotīti attho* ("Cả hai đều bất hạnh" nghĩa là chịu sự thất bại ở đời này và đời khác). Xem *M*. I. 403.

Thứ đến là hạng người,
Được gọi là một mắt,
Liên hệ[25] pháp, phi pháp,
Tầm cầu các tài sản,
Với trộm và man trá,
Cùng với cả nói láo,
Vừa khéo góp tài sản,
Vừa giỏi hưởng dục lạc,
Từ đây đến địa ngục,
Người một mắt bị hại.
Còn vị có hai mắt,
Được gọi người tối thượng,
Thâu hoạch các tài sản,
Một cách đúng Chánh pháp,
Các tài sản đã có,
Tăng trưởng đúng Chánh pháp,
Bố thí ý tốt đẹp,
Không phân vân ngập ngừng,[26]
Được sanh chỗ hiền thiện,
Đi chỗ ấy không sầu.
Vậy hãy tránh thật xa,
Người mù, người một mắt,
Thân cận bậc hai mắt,
Bậc Tối thắng trượng phu.

X. KINH LỘN NGƯỢC (*Avakujjasutta*)[27] (*A*. I. 130)

30. Ba hạng người, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời. Thế nào là ba? Hạng người với trí tuệ lộn ngược (*avakujja paññо*), hạng người với trí tuệ bắp vế (*ucchaṅga paññо*), hạng người với trí tuệ rộng lớn (*puthupaññо*).

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là người với trí tuệ lộn ngược? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Và khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài thuyết giảng ấy, người ấy không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Ví như, này các Tỷ-kheo, một cái ghè bị lộn ngược, nước chứa trong ấy tuôn

[25] *AA*. II. 201: *Saṭhoti* = *Kerāṭiko* (người không thành thật).
[26] *AA*. II. 201: *Abyagghamānaso* (không phân vân ngập ngừng) = *Nibbicikicchacitto* (tâm không nghi ngờ).
[27] Xem *Pug*. 31.

chảy, không có dừng lại. Cũng vậy, ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài thuyết giảng ấy, người ấy không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với trí tuệ lộn ngược.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người với trí tuệ bắp vế? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Nhưng khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài thuyết giảng ấy, người ấy không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Ví như, này các Tỷ-kheo, trên bắp vế của một người, các loại đồ ăn được chồng lên như hạt mè, hạt gạo, các loại kẹo và trái táo. Khi từ chỗ ngồi đứng lên, vì vô ý, người ấy làm đổ vãi tất cả. Cũng vậy, ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Nhưng khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài thuyết giảng ấy, người ấy không có tác ý đến đoạn đầu, không có tác ý đến đoạn giữa, không có tác ý đến đoạn cuối. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với trí tuệ bắp vế.

Và này các Tỷ-kheo, thế nào là hạng người có trí tuệ rộng lớn? Ở đây, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Và khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài thuyết giảng ấy, vị ấy có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Ví như, này các Tỷ-kheo, một cái ghè được dựng đứng, nước chứa trong ấy được giữ lại, không có chảy đi. Cũng vậy, này các Tỷ-kheo, có hạng người đi đến khu vườn (tinh xá), thường nghe pháp từ các Tỷ-kheo. Các vị Tỷ-kheo thuyết pháp cho người ấy, sơ thiện, trung thiện, hậu thiện, có văn, có nghĩa, trình bày Phạm hạnh hoàn toàn viên mãn thanh tịnh. Người ấy, tại chỗ ngồi ấy, đối với bài thuyết giảng ấy, có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Và khi từ chỗ ngồi ấy đứng lên, đối với bài

thuyết giảng ấy, vị ấy có tác ý đến đoạn đầu, có tác ý đến đoạn giữa, có tác ý đến đoạn cuối. Này các Tỷ-kheo, đây gọi là hạng người với trí tuệ rộng lớn.

Ba hạng người này, này các Tỷ-kheo, có mặt, xuất hiện ở đời.

Hạng trí tuệ lộn ngược,
Không thông minh, không mắt,
Họ thường thường đi đến,
Đến gần các Tỷ-kheo,
Đoạn đầu của bài giảng,
Đoạn giữa và đoạn cuối,
Họ không học được gì,
Họ không có trí tuệ.
Hạng trí tuệ bắp vế,
Được gọi là tốt hơn,
Họ thường thường đi đến,
Đến gần các Tỷ-kheo,
Đoạn đầu của bài giảng,
Đoạn giữa và đoạn cuối,
Ngồi trên chỗ mình ngồi,
Nắm giữ được lời văn,
Đứng dậy không hiểu rõ,
Quên mất điều đã nắm.
Bậc trí tuệ rộng lớn,
Được gọi tốt hơn cả,
Họ thường thường đi đến,
Đến gần các Tỷ-kheo,
Đoạn đầu của bài giảng,
Đoạn giữa và đoạn cuối,
Ngồi trên chỗ mình ngồi,
Nắm giữ được lời văn,
Thọ trì điều được nghe,
Suy tư điều tối thắng,
Với ý không dao động,
Là hạng người như vậy,
Thực hành pháp, tùy pháp,
Có thể đoạn khổ đau.